

Slovanské jazyky

Základní škola a Mateřská škola, Otnice, okres Vyškov

Mgr. Hana Třetinová

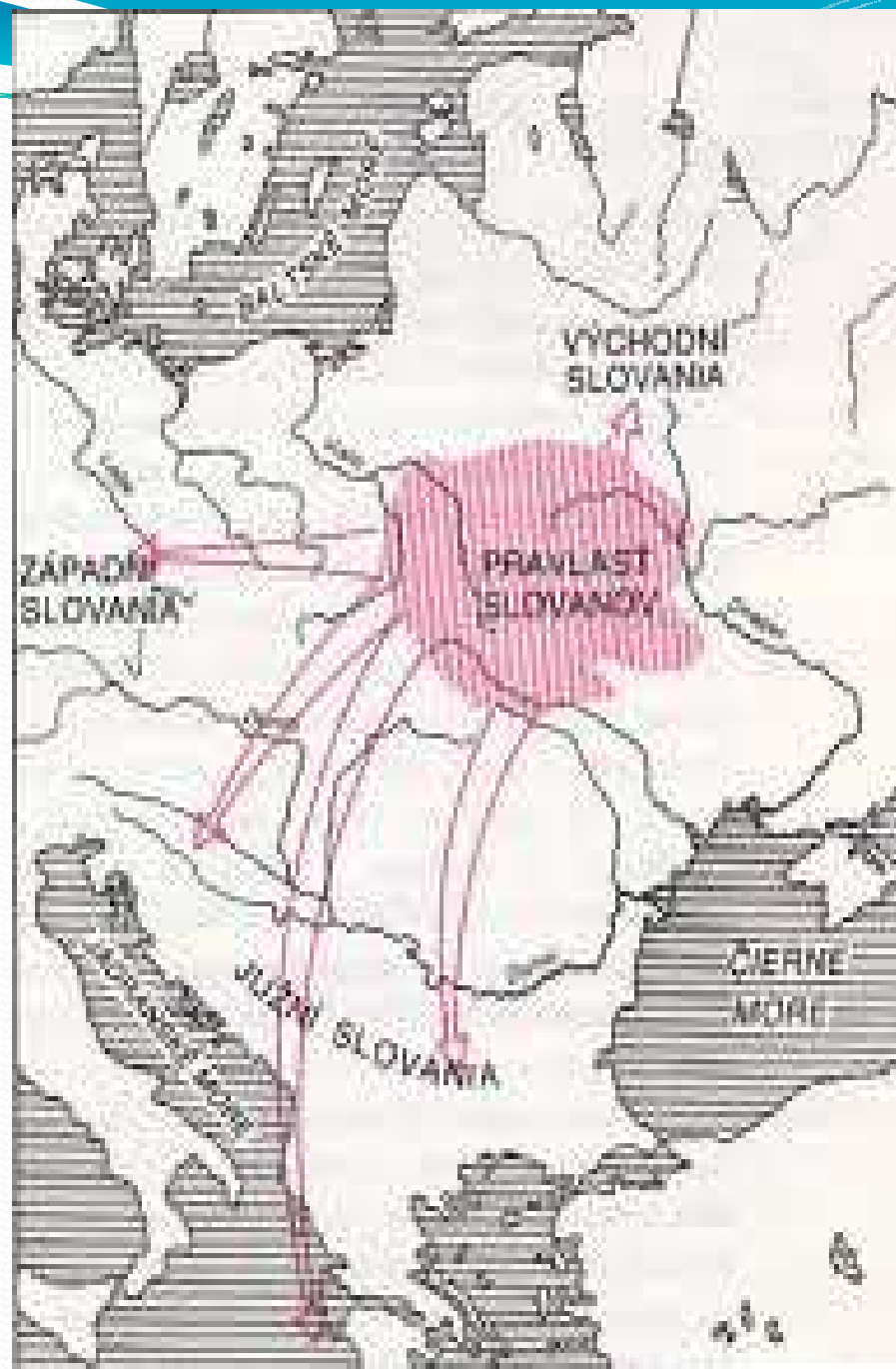
Číslo a název klíčové aktivity: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Interní číslo: VY_32_INOVACE_CJ.HT.9.11

Pravlast Slovanů byla mezi řekami Dněpr a Visla.

Čeština patří do skupiny
slovanských jazyků.

Slovanské jazyky jsou svým způsobem příbuzné. Jejich společným základem je tzv. **praslovanština**. Společný základ se projevuje v tom, že mají *společnou mluvnickou stavbu a podobnou slovní zásobu.*



V roce **863** přišli na Velkou Moravu věrozvěstové **Konstantin (Cyril)** a **Metoděj** a vytvořili tzv. jazyk **staroslověnský** pro literaturu náboženskou a právní. Vznikl na základě nářečí makedonského. Tohoto jazyka se užívalo na našem území až do konce 11. století, kdy byl vytlačen latinou.



Jazyk staroslověnský se psal spisovným písmem nazvaným **hlaholice**. Je to písmo graficky značně složité.

Sestavil ho Konstantin na podkladě *malých písmen písma řeckého* a užíval se v 9. až 11. století.

†	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
a	b	v	g	d	ε	ž	dz
Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
z	i	i	g	k	l	m	n
Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
o	p	r	s	t	u	f	x(kh)
Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
o	ts	č	š	št	w/ə	i	y
Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
æ/e	yu	ẽ	yẽ	õ	yõ	f	i/v

Druhé písmo staroslověnské se nazývá **cyrilice**, vzniklo na území bulharském z *velkých řeckých písmen*.

Záhy se stalo jediným písmem spisovných slovanských jazyků na Balkáně i na Rusi (dnešní **azbuka**).

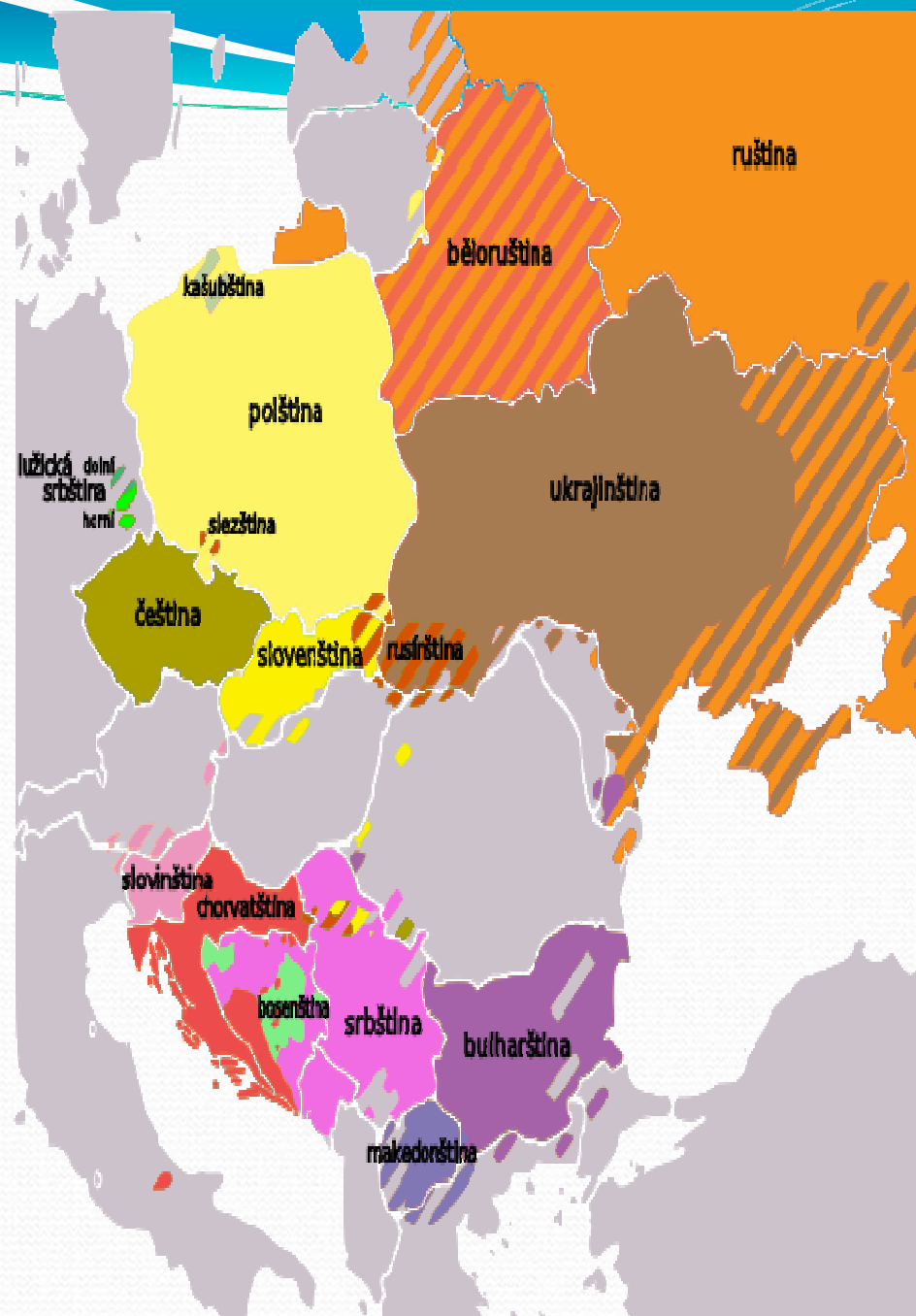
Český jazyk sám byl od 12. století zaznamenáván latinkou.

Písmeno	Název	Přepis	Výslovnost
А	aza	A	[a]
Б	buky	B	[b]
В	védě	V	[v]
Г	glagoli	G	[g]
Д	dobro	D	[d]
Е	est'	E	[e]
Ж	živéte	Ž	[ž]
З	dzelo	DZ	[dz]
И	ize	I	[i]
І	i	I	[i]
К	kako	K	[k]
Л	ljidije	L	[l]
М	myslite	M	[m]
Н	naš'	N	[n]
О	onā	O	[o]
П	pokeji	P	[p]
Р	r'cy	R	[r]
С	slovo	S	[s]
Т	tvr'do	T	[t]
У	ukā	U	[u]
Ф	fr'tā	F	[f]
Х	hērā	H	[ch]
Ц	otā	Ô	[o:]
Ч	červ'	Č	[č]
Ш	cy	C	[c] či [ts]
Щ	ša	Š	[š]
Ъ	šta	ŠT	[st]
Ы	jerā	Ā	[a]
Ь	jery	Y	[y]
Ѣ	jer	·	[i]
Ѥ	jat'	Ě	[ja]
Ю	ju	JU	[ju]
Ѧ	ja	JA	[ja]
Ѩ	je	JE	[jē]
Ѫ	ješā (malý jus)	Ė	[ē]
Ѭ	ješā (jotovaný malý jus)	JĖ	[je]
Ѯ	qšā (velký jus)	Q	[ō]
Ѱ	jəšā (jotovaný velký jus)	JQ	[jō]
Ѳ	ksi	KS	[ks]
Ѵ	psi	PS	[ps]
Ѷ	fita	TH	[t, θ, f]
Ѹ	ižica	Ů	[i, y]

Slovanské jazyky dělíme do
tří skupin, a to podle
územního rozdělení :
západní, východní a jižní

1. Západní větev : čeština,
slovenština, polština,
kašubština, lužická srbština
(horní i dolní) a polabština,
která zanikla v 18. století
(LATINKA)

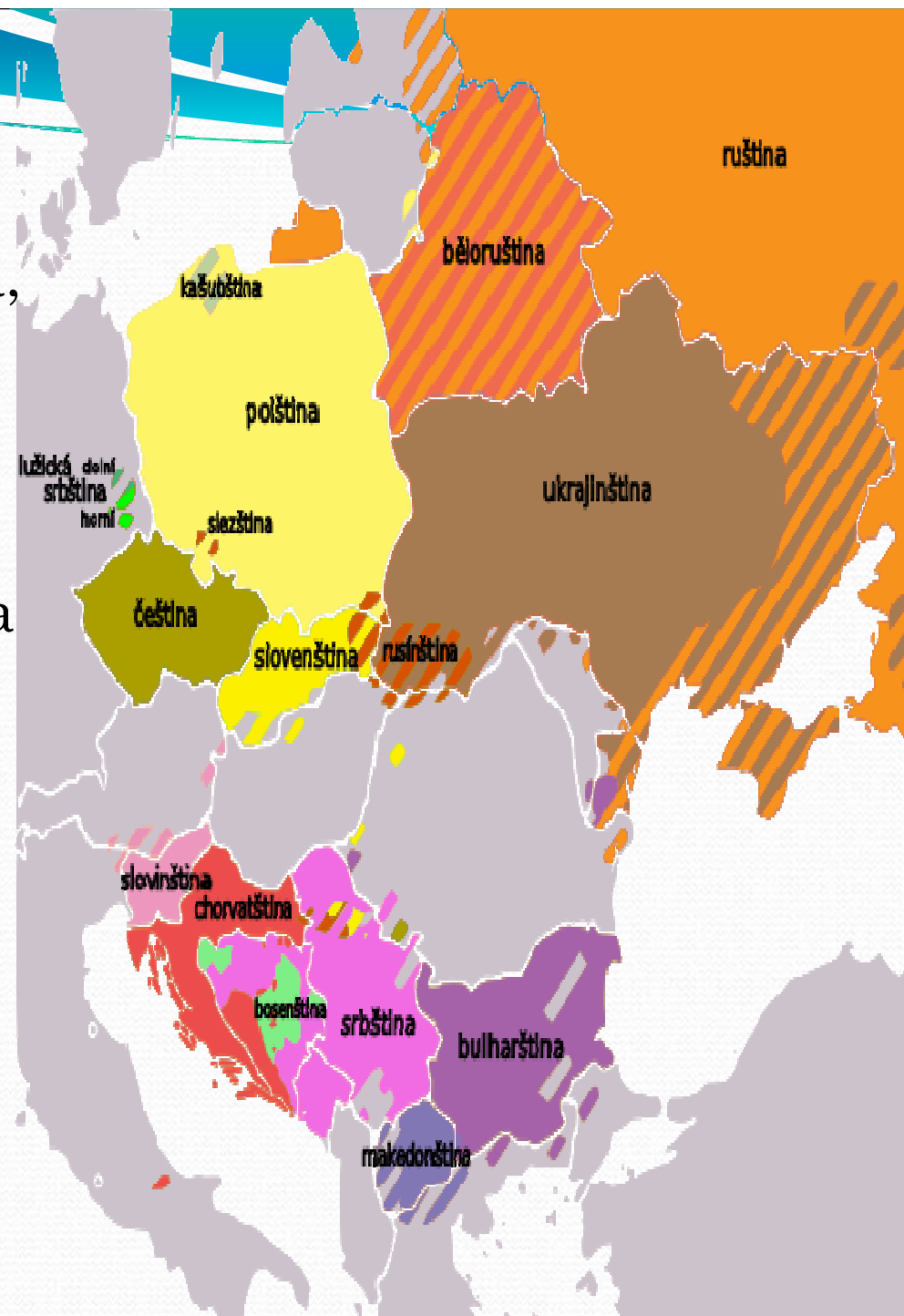
Obr. : Mapa slovanských jazyků nyní →



2. Východní větev : ruština,
běloruština, ukrajinština
(AZBUKA)

3. Jižní větev :
a) slovinština, chorvatština
a počítá se sem i
staroslověňština
(LATINKA)

b) srbština, makedonština,
bulharština
(AZBUKA)





Na evropském území tvoří podobnou skupinu jazyků :

- **Jazyky germánské** : němčina, angličtina, holandština, norština, dánština atd.
- **Jazyky románské** : francouzština, italština, španělština, rumunština atd.
- **Jazyky ugrofinské** : maďarština, finština, estonština

LATINKA

Dobrý den !

Na shledanou !

Děkuji !

To je maminka.

Babička a dědeček.

Sestra a bratr.

Chléb, máslo a mléko.

AZBUKA

Добрый день !

Досвидания !

Спасибо !

Это мама.

Бабушка и дедушка.

Сестра и брат.

Хлеб, масло и молоко.

Přehled hlavních měst

1. západní větev (*latinka*) :

čeština	Praha
slovenština	Bratislava
polština	Varšava
lužická srbština	Budyšin, tj
	(Bautzen u Drážďan)

2. východní větev (*azbuka*) :

ruština	Moskva
běloruština	Minsk
ukrajinština	Kyjev

3. jižní větev :

a) <i>latinka</i> :	slovinština	Lublaň
	chorvatština	Záhřeb

b) <i>azbuka</i> :	srbština	Bělehrad
	makedonština	Skopje
	bulharština	Sofie

Poznámka :

srbochorvatština → umělý souhrnný název pro 3 odlišné jazyky : bosenštinu, chorvatštinu a srbštinu.

1. Úkol

Opiš a podtrhni slovanské jazyky :

bulharština, čeština, maďarština, slovenština, ukrajinština,
španělština, ruština, běloruština, chorvatština, rumunština,
italština

2. Úkol

Napiš, jak se kde mluví :

Rakousko :

Švýcarsko :

USA :

Brazílie :

3. Úkol

Vytvoř správné dvojice a napiš je :

- | | |
|---------------|--------------|
| 1) Slované | a) Angličané |
| 2) Germáni | b) Rumuni |
| 3) Románi | c) Poláci |
| 4) Ugrofinové | d) Maďaři |

4. Úkol

Vypiš města, v nichž je mateřským jazykem obyvatel slovanský jazyk :

Athény, Budapešť, Bukurešť, Helsinky, Kyjev, Riga, Sarajevo, Varšava, New York, Sofie, Tokio, Liberec

5. Úkol → *Na návštěvě v Chorvatsku*

a) Kdybyste měli jít koupit květinu, hledali byste obchod s nápisem :

A – frizer, **B** – cvječara, **C** – povrće

b) Cukrárna je :

A – cipele, **B** – slastičarnica, **C** – voće

c) Opravit hodinky byste si šli do :

A – pokloni, **B** – satovi, **C** – odjeća

6. Úkol

Rozumíte všem těmto slovům ?

- a) **Z polštiny** – poczta, niebezpieczeństwo, nie rozumiem, apteka, informacja, prosty, jadalnia, kiedy, lekarz, podarunek
- b) **Z bulharštiny** (*text je přepsán do latinky*) – vlák, sladoléd, objád, súpá, minerálna vodá, mjásto, kartíčka

Citace a použité zdroje :

- 1) STYBLÍK, Dr. Vlastimil. *Český jazyk pro 9. ročník základní školy a pro odpovídající ročník víceletých gymnázií*. Vydání 1. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, a.s., 1996. 184 s. ISBN 80-85937-35-2.
- 2) KRAUSOVÁ, Mgr. Zdeňka. *Český jazyk 8 pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia*. Vydání 1. Plzeň : Nakladatelství Fraus, 2005. 68 s. ISBN 80-7238-420-1
- 3) Obrázky : <http://www.google.cz>